



Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

09.01.2019

Hørings svar – Ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene (LO-Stats Pensjonistutvalg, Telepensjonistenes Forbund, Fagforbundets sentrale pensjonistutvalg, Postens Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund og Statens Vegvesens Forbund) viser til Arbeids- og sosialdepartementets høringsnotat av 17. oktober 2018 med forslag til endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover.

Innledning

Departementet påpeker at høringsnotatet langt på vei er en teknisk oppfølging av avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om en ny offentlig tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Hovedtrekkene i omleggingen av offentlig tjenestepensjon beskrives i avtalen av 3. mars, mens det som nå er på høring er enkelte uavklarte detaljer som ikke fremgår av avtalen. Vi vil kommentere enkelte av disse detaljene og presentere forslag vi mener vil gi en god løsning innenfor rammen av avtalen.

Opptjening av pensjon i en påslagsbeholdning

I avsnitt 6.2.1 i høringsnotatet foreslås det at pensjonsopptjeningen skal tilføres påslagsbeholdningen årlig. Det vil være gunstig om dette suppleres med at pensjonsopptjening også tilføres påslagsbeholdningen ved uttak eller økt uttaksgrad av tjenestepensjonen. Hvis ikke påslagsbeholdningen også oppdateres ved pensjonsuttak vil pensjonen etter uttak måtte beregnes på nytt når den «årlige oppdateringen» er gjennomført. Det vil gi økt administrasjon siden pensjonen må beregnes på nytt og det vil gi en utsettelse av disse pensjonsmidlene for pensjonisten. Det er altså ikke problematisk at pensjonsopptjeningen tilføres årlig når man har flere år igjen til pensjonsalder, men når man skal starte uttaket eller øke uttaksgraden så bør påslagsbeholdningen oppdateres med pensjonsopptjeningen på endringsdatoen i den grad det lar seg gjøre.



Pensjonsgrunnlag

Departementet legger til grunn at definisjonen av pensjonsgrunnlaget ikke skal endres. Det vil si at pensjonsgrunnlaget skal være den faste arbeidsinntekten i det arbeidsforholdet som gir rett til medlemskap. Dette kan slå negativt ut for arbeidstakere hvor en vesentlig del av lønnen består av variable tillegg som dermed ikke inngår i pensjonsgrunnlaget. Hvis dette slår ut i lave reelle kompensasjonsgrader så bør det vurderes å endre hvordan pensjonsgrunnlaget skal defineres, eller eventuelt andre tiltak som sikrer en pensjonsopptjening som står i forhold til den inntekten arbeidstakeren faktisk har mottatt.

Fleksibelt uttak av alderspensjon – også for uføre

Som det fremgår av pensjonsavtalen skal alderspensjon for årskull født i 1963 eller senere kunne tas ut fleksibelt fra tidligst 62 år etter samme prinsipp som i folketrygden. Det betyr at man fritt kan kombinere uttak av pensjon med arbeidsinntekt uten at pensjonen skal avkortes. I kapittel 6.3.2 i høringsnotatet viser departementet til at «uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra tjenstepensjonsordning ytes til 67 år og representerer en fullverdig inntektssikring.» Det står videre at «dersom det åpnes for at 100 prosent uføre skal kunne ta ut påslagspensjon før 67 år, vil årlig inntekt før 67 år kunne bli urimelig høy og nedgangen i inntekt ved 67 år svært kraftig.» Departementet foreslår at uføre kun kan ta ut påslagspensjonen dersom summen av uføregraden og uttaksgraden av påslagspensjon ikke overstiger 100 prosent og det innebærer at 100 prosent uføre ikke kan ta ut pensjonen sin. Vi kan ikke se noen gode argumenter for at uføre skal få redusert sine muligheter for uttak sammenlignet med hva andre personer har. Også arbeidsføre personer som kombinerer arbeidsinntekt med uttak av pensjon vil kunne oppleve et svært høyt inntektsfall den dagen de faktisk slutter å jobbe, så den argumentasjonen holder ikke. Siden levealdersjusteringstallene fastsettes nøytralt skal den samlede pensjonsutbetalingen over livsløpet ikke påvirkes av valg av uttaksalder. Å nekte uføre den samme muligheten til fleksibelt uttak av alderspensjonen er en umyndiggjøring av gruppen.

Uttaksregler for ny AFP

Den nye AFP-ordningen for offentlig sektor skal innføres for årskull født i 1963 og senere, og er utformet etter mønster fra AFP i privat sektor. Et vilkår for uttak av privat AFP før fylte 70 år er at det samtidig tas ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden. Departementet legger til grunn at samme regler skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Med dagens vilkår for privat AFP er det også krav om å stå i stilling når AFP tas ut. Dersom denne regelkombinasjonen også innføres i offentlig sektor vil mange kunne påvirkes til å starte uttaket av alderspensjon fra folketrygden tidligere enn de ellers ville gjort for å være sikker på å motta AFP. Det vil bety at personer med en andel av tjenstepensjonen opptjent før 2020 i brutto-ordningen vil få en samordningsbeholdning som er større enn den beholdningen som faktisk ligger til grunn for beregningen av alderspensjonen fra folketrygden. I henhold til samordningsregelverket gjøres det fradrag for den hypotetiske alderspensjonen man ville mottatt om man startet uttaket av



folketrygd og tjenestepensjon samtidig, og ikke den folketrygden man faktisk mottar, dersom man har startet uttaket av folketrygden før uttaket av tjenestepensjon. Det er problematisk at tjenestepensjonen skal reduseres på grunn av at den hypotetiske alderspensjonen fra folketrygden har økt. Et slikt samordningsregelverk er imidlertid allerede innført. Vilkårene for uttak av AFP i offentlig sektor bør ikke innrettes slik at det ytterligere stimulerer til å ta ut folketrygden tidlig. Vi ønsker å unngå at uttak av AFP skal påvirke uttakstidspunktet av alderspensjon fra folketrygden. Vi foreslår derfor at AFP skal kunne tas ut uten krav om samtidig uttak av alderspensjon fra folketrygden.

Betinget tjenestepensjon

Departementet foreslår at betinget tjenestepensjon ikke skal komme til utbetaling for personer som oppfyller betingelsene for AFP fra privat eller offentlig sektor. Samtidig foreslås det at de som får utbetalt betinget tjenestepensjon ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt AFP.

Det bør undersøkes i hvilke tilfeller man har krav på betinget tjenestepensjon og ikke AFP, men hvor man på et senere tidspunkt vil kunne fylle vilkårene for AFP dersom man ikke har tatt ut betinget tjenestepensjon. Det kan for eksempel være tilfeller der medlemmet oppfyller vilkårene til AFP ved fylte 62 år, men ikke oppfyller vilkårene til uttak fra 62 år. Et eksempel kan være en arbeidstaker som mister jobben ved 61 år, og som har fylt vilkåret om å jobbe i AFP-bedrift minst 7 av siste 9 år før 62 år. Personen går arbeidsledig ett års tid, og så jobber igjen fra 62 år, men må da jobbe til 65 år før AFP-vilkåret om å ha vært ansatt i 3 år før uttakstidspunktet er oppfylt. Slike tilfeller vil nok ikke bli veldig utbredt, men forskjellen i utbetaling av AFP og betinget tjenestepensjon kan være svært betydelig. Det kan med departementets forslag ha store økonomiske konsekvenser for en som velger å ta ut betinget tjenestepensjon, dersom vedkommende kan fylle vilkårene for ordinær AFP på et senere tidspunkt.

Som nevnt foreslår departementet at betinget tjenestepensjon ikke skal komme til utbetaling for personer som oppfyller vilkårene for AFP fra privat eller offentlig sektor. Ved søknad om uttak av betinget tjenestepensjon må det undersøkes om personen har mulighet til å ta ut AFP. I den forbindelse bør det samtidig undersøkes om personen på et senere tidspunkt vil kunne oppfylle kravene for AFP. Dersom det er mulig å oppfylle kravene om AFP på et senere tidspunkt bør personen varsles om dette fra pensjonsleverandøren, og uttaket av betinget tjenestepensjon bør holdes i bero inntil personen har gitt tilbakemelding om uttaket fortsatt er ønskelig. Pensjonsleverandøren bør i slike tilfeller informere kunden om hvilke vilkår som må oppfylles for å senere kunne motta AFP. Det bør samtidig informeres om differansen i forventet utbetaling fra betinget tjenestepensjon og AFP. Dersom personen ønsker å motta betinget tjenestepensjon til tross for at vilkår om AFP kan innfris på et senere tidspunkt må personen få gjøre det, men må da informeres om at AFP dermed ikke senere kan utbetales.

En alternativ løsning på denne problemstillingen er å fjerne vilkåret om at AFP ikke kan tas ut dersom man har mottatt betinget tjenestepensjon. Vi foreslår at man kan motta betinget tjenestepensjon frem til man fyller vilkåret om uttak av AFP. Ved uttak av AFP vil betinget tjenestepensjon opphøre, og det kan beregnes et fradrag i AFP-ytelsen tilsvarende summen man tidligere har mottatt i betinget tjenestepensjon.

Postadresse:

Pb. 6714 St. Olavs pl.
0130 Oslo

Besøksadresse:

Torggata 15

pf@pensjonistforbundet.no
www.pensjonistforbundet.no

Telefon: 22 34 87 70
Faks: 22 34 87 83

Bankgiro: 9001.05.50202
Org.nr.: 970 323 910



Betinget tjenestepensjonsopptjening

Hensikten med betinget tjenestepensjon er å sikre et mer anstendig pensjonsnivå for de som ikke kvalifiserer for ny AFP. Beregningsgrunnlaget for ny AFP er 4,21 prosent av pensjonsgivende inntekt inntil 7,1 G per år fra man har fylt 13 år, til og med det året man fyller 61 år. Når ny AFP innføres i offentlig sektor vil mottakerne få beregnet ytelsen basert på all inntektshistorikk som følger av disse reglene. Departementet foreslår imidlertid at betinget tjenestepensjon kun beregnes av opptjening fra og med 2020. Det skal beregnes 3 prosent av inntekt i medlemspliktig stilling inntil 7,1 G fra og med 2020, og frem til 62 år. Når opptjeningsperioden for betinget tjenestepensjon begrenses til kun å gjelde årene fra og med 2020 vil det gi langt lavere ytelse enn AFP, og det vil gi en svak sikring for personer som ikke fyller AFP-vilkårene. En person født i 1963 som fyller vilkårene for AFP kan få beregnet denne ytelsen basert på inntekt helt tilbake til 1976, mens en annen person født i 1963 som mottar betinget tjenestepensjon får ytelsen beregnet kun med inntekt siden 2020. Et annet problem med forslaget er at 1963-kullet får maksimalt 5 års opptjening av betinget tjenestepensjon før de fyller 62 år. Deretter øker potensielt antall år med opptjening av betinget tjenestepensjon med ett år per årskull fremover. Det blir derfor vesentlige forskjeller i hvor stort beløp betinget tjenestepensjon kan utgjøre avhengig av årskull. Det er ikke noen tilsvarende forskjellsbehandling etter årskull blant mottakere av ny AFP. Vi mener at betinget tjenestepensjon må beregnes med bakgrunn i all inntekt fra medlemspliktig stilling mellom 13 og 62 år, og ikke være begrenset til inntekt fra og med 2020.

Uttak av 2011-tillegg

Vi forstår det slik at departementet foreslår at 2011-tillegget som omtales i kapittel 10.3 i høringsnotatet skal kunne tas ut som en selvstendig pensjonsutbetaling. Det virker unødvendig at noen skal ha behov for å ta ut dette tillegget på et annet tidspunkt enn ved uttakstidspunktet av den øvrige offentlige tjenestepensjonen. Spesielt med tanke på hvor lite beløp dette tillegget vil utgjøre for de fleste som vil motta det. Den offentlige tjenestepensjonen fra påslagsordningen og bruttoordningen skal kunne tas ut gradert, men vi forslår at 2011-tillegget automatisk utbetales fullt ut fra og med første uttak av offentlig tjenestepensjon uavhengig av om denne pensjonen er gradert eller ikke. Vi tror ikke dette vil være til vesentlig ulempe for noen, men at det vil forenkle systemet både for rettighetshavere og pensjonsleverandører.

Konvertering av opptjente rettigheter før 2020 med varighet under tre år

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på hvordan opptjening i bruttoordningen med varighet under tre år best kan ivaretas ved overgang til påslagsordningen.

Det er i dag et krav om minst tre års samlet tjenestetid for å få offentlig tjenestepensjon etter bruttoordningen. Vi forstår det slik at departementet foreslår å skille mellom personer som har under tre år i bruttoordningen før 2020 og som står i medlemspliktig stilling 31.12.2019, og



personer som har under tre år før 2020 og har fratrudd sin stilling per 31.12.2019. Departementet legger til grunn at opptjente rettigheter for medlemmer som har fratrudd før 1.1.2020 med varighet under tre år ikke skal konverteres til påslagsordningen. Det er uklart for oss hva departementet ser for seg skal skje med deres rettigheter. Hvis disse personene da mister sine pensjonsrettigheter opptjent før 2020 så er forslaget helt urimelig. Vi foreslår at personer med under tre år tjenestetid og som har fratrudd før 2020 får pensjonsopptjeningen fra bruttoordningen konvertert til påslagsordningen fra 1.1.2020.

Når det gjelder tidspunktet for konvertering av rettigheter fra bruttoordningen til påslagsordningen så mener vi at dette bør gjøres så tidlig som mulig. Det er ikke rimelig å vente med konverteringen til pensjoneringstidspunktet, siden dette kan være mange år eller tiår frem i tid. Fra et brukerperspektiv vil det være best å få informasjon om konverteringen av pensjonsrettigheter til påslagsordningen så tidlig som mulig. Ved å vente med konvertering til pensjoneringstidspunktet vil det være vanskelig å forhåndsberegne pensjonen korrekt, og det vil som nevnt kunne være flere tiår før konverteringen gjennomføres. La oss ta et eksempel: En person er 32 år i 2020 og har 2 år og 6 måneder med opptjening per 31.12.2019. Pensjonsrettighetene skal altså konverteres til påslagsordningen. Dersom konverteringen ikke gjennomføres før pensjoneringstidspunktet vil det i dette eksempelet være 30 år til tidligste uttakstidspunkt av pensjon. Det er ikke en god løsning dersom man må vente til år 2050 før man får beskjed om at pensjonsrettighetene man hadde før 2020 har blitt konvertert fra bruttoordningen til påslagsordningen.

Vi mener at den samlede tjenestetiden i alle pensjonsinnretninger per 31.12.2019 må legges til grunn ved beregningen av hvorvidt de opptjente rettighetene overstiger tre år eller ikke. I tråd med overføringsavtalen bør den siste offentlige tjenstepensjonsordningen medlemmet er eller var medlem i per 31.12.2019 samle inn tidligere tjenestetid fra eventuelle andre pensjonsleverandører. Dersom samlet tjenestetid overstiger tre år skal det være en oppsatt bruttopensjon, og dersom samlet tjenestetid er mindre enn tre år skal det omregnes til påslagsordningen. Et naturlig forslag er at konvertering til påslagsordningen per 1.1.2020 beregnes ved å legge til grunn lønnshistorikken, oppregulert med G per 1.5.2019. Da vil den konverterte påslagsopptjeningen beregnes på samme måte som opptjening i påslagsmodellen vil gjøre etter 2020.

Samtlige pensjonsleverandører bør hente ut lister over medlemmene med mindre enn tre års tjenestetid per 31.12.2019. Etter dette må pensjonsleverandøren undersøke om medlemmet har tjenestetid hos en annen pensjonsleverandør, noe alle har erfaring med i henhold til overføringsavtalen. Dersom det viser seg at samlet tjenestetid før 2020 er mer enn 3 år så trenger ikke pensjonsleverandørene å foreta seg noe mer, siden rettighetene skal bli i bruttoordningen. Dersom samlet tjenestetid er under 3 år per 31.12.2019 bør den siste pensjonsleverandør hvor rettighetshaveren hadde medlemskap være ansvarlig for å informere medlemmet om at pensjonsopptjeningen under 3 år er blitt konvertert til påslagsordningen. Medlemmet bør informeres om hvor lang tjenestetid som er benyttet i beregningen, og bør oppfordres til å ta kontakt med pensjonsleverandøren dersom tjenestetid fra en annen offentlig



pensjonsordning ikke er medregnet. Det bør fremgå i kommunikasjonen med kunden hvordan pensjonsopptjeningen vil reguleres frem til pensjonsuttak, vilkår og tidspunkt for mulig uttak, og at videre pensjonsopptjening i offentlig sektor vil opptjenes i påslagsordningen.

Vennlig hilsen
For Pensjonistforbundet

Harald Olimb Norman
Generalsekretær

Sindre Farstad
Rådgiver